

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/242992,Warsztaty-podczas-wyjazd-finalistow-konkursu-W-kregu-pamieci-i-prozy-lagrowej-wi.html>
27.05.2026, 16:31

Warsztaty podczas wyjazd finalistów konkursu „W kręgu pamięci i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück” do Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück, 22-25 maja 2026

27.05.2026

[Nastę](#)
[pny](#)
[Powr](#)
[ót](#)

Poranne msze święte i wieczorna modlitwa

W programie każdego wyjazdu do Muzeum Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück są chwile, które szczególnie zapadają w pamięć. Należą do nich poranne msze święte odprawiane przy Totengang - miejscu, które w ciszy opowiada o bólu, cierpieniu i niezłomności więźniarek niemieckiego obozu koncentracyjnego Ravensbrück.

Według wspomnień byłych więźniarek wyroki śmierci mogły być wykonywane także w pobliskim lasku sosnowym, choć jego dokładne położenie nadal pozostaje nieznane. Ta niepewność sprawia, że modlitwa przy Totengang ma wymiar szczególny. To nie tylko punkt programu, ale moment skupienia, zadumy i hołdu wobec kobiet, które przeszły przez piekło obozu, zachowując godność, wiarę i człowieczeństwo.

Poranne msze święte celebrował ks. Stanisław Michałowski, duszpasterz Apostolstwa Chorych i wieloletni duchowy opiekun Ravensbrückanek w Polsce. Jego obecność od lat towarzyszy wyjazdom finalistów konkursu „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück im. Wandy Półtawskiej”, nadając im głęboki duchowy i wspólnotowy charakter.

Dopełnieniem porannej modlitwy była wieczorna chwila skupienia przy pomniku Niosącej. Młodzież, w symbolicznym geście pamięci, wrzuciła róże do wody. Był to prosty, a zarazem bardzo poruszający znak wdzięczności i hołdu dla więźniarek KL Ravensbrück.

Róże unoszące się na tafli wody stały się cichym obrazem pamięci, która trwa mimo upływu lat. Pamięci przekazywanej dalej - z pokolenia świadków na pokolenie tych, którzy chcą słuchać, rozumieć i nieść tę historię dalej.

Warsztaty edukacyjne podczas wyjazdu do Muzeum Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück

Podczas wyjazdu edukacyjnego do Muzeum Miejsca Pamięci i Przestrogi Ravensbrück uczestnicy wzięli udział w warsztatach poświęconych historii więźniarek niemieckiego obozu koncentracyjnego dla kobiet. Spotkania miały charakter nie tylko edukacyjny, ale również głęboko refleksyjny - poprzez rodzinne świadectwa, osobiste wspomnienia i działania warsztatowe przybliżyły młodzieży losy kobiet więzionych w Ravensbrück oraz znaczenie przekazywania pamięci kolejnym pokoleniom.

Jedno ze spotkań poprowadził Michał Neumann, który opowiedział historię swojej mamy - Marii Hiszpańskiej-Neumann, malarki, ilustratorki i rysowniczkii, więźniarki KL Ravensbrück. Do obozu trafiła z powodu jednej znalezionej przy niej gazetki konspiracyjnej. W opowieści Michała Neumanna wybrzmiała historia kobiety niezwykle utalentowanej, odważnej i wiernej wartościom, która także w obozowej rzeczywistości starała się ocalać godność, wrażliwość i pamięć o tym, czego była świadkiem.

Prowadzący przywołał również losy swojej cioci - Ragny Neumann, siostry ojca. Została ona aresztowana po tym, jak przez pomyłkę zamieniła płaszcze i w ten sposób odkryła tożsamość ukrytego agenta Gestapo. Opowieść o niej stała się punktem wyjścia do rozmowy o przypadkowości wojennych losów, odwadze, lojalności i wyborach podejmowanych w sytuacjach granicznych. Warsztatom towarzyszyły rodzinne anegdoty, wspomnienia oraz historie sięgające aż 1815 roku i nowojorskiego Manhattanu, które pokazały, jak wielka historia spleta się z losami konkretnych rodzin.

Osobnym elementem programu były warsztaty z przenoszeniem cegieł. Ćwiczenie miało charakter symboliczny i doświadczeniowy. Uczestnicy, przekazując i przenosząc ciężkie cegły, mogli lepiej zrozumieć fizyczny trud, monotonię oraz wyczerpanie związane z niewolniczą pracą więźniarek. Nie było to odtworzenie obozowej rzeczywistości - bo tej nie da się odtworzyć - lecz próba uświadomienia młodym ludziom, że za historycznymi pojęciami kryją się konkretne cierpienie, zmęczenie, głód, ból i walka o przetrwanie.

Kolejne warsztaty poprowadziła Maria Lorens, która opowiedziała o swojej mamie - Katarzynie Matei z domu Kawurek. Przybliżyła jej zaangażowanie w działalność konspiracyjną, okoliczności aresztowania oraz wywózki do niemieckiego obozu koncentracyjnego Ravensbrück. Wspomnienie Katarzyny Matei stało się opowieścią o harcerskim etosie, patriotyzmie, odpowiedzialności i sile ducha zachowanej mimo dramatycznych doświadczeń wojennych.

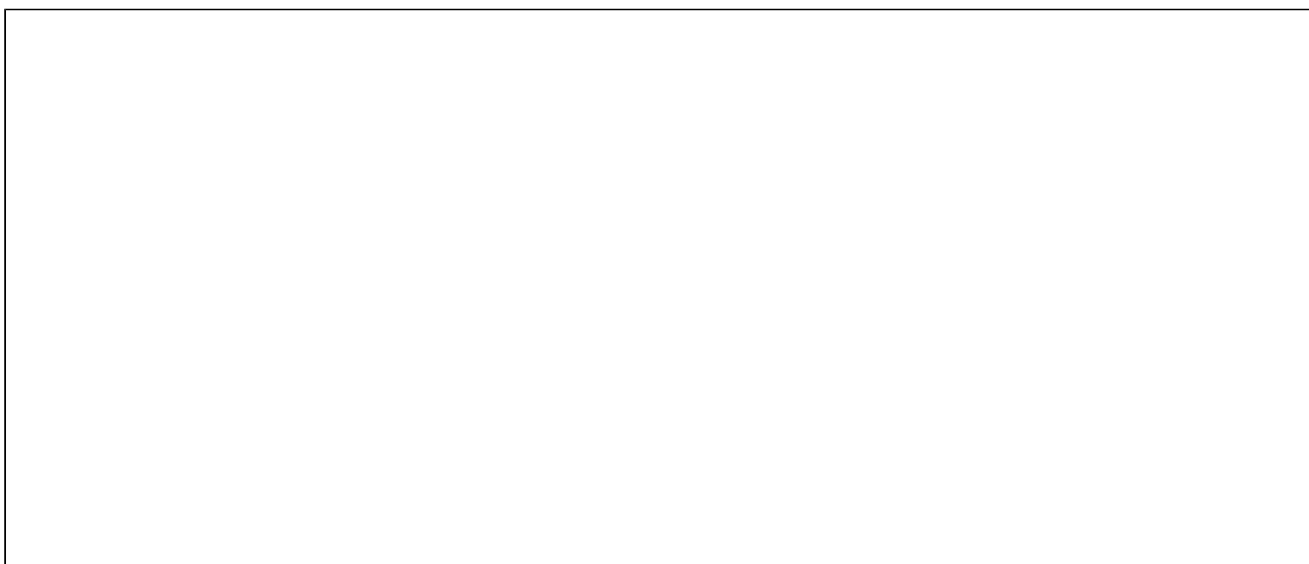
Maria Lorens przypomniała również historię Drużyny Starszych Harcerek „Mury”, założonej w KL Ravensbrück przez Józefę Kantor - nauczycielkę pochodzącą z Tarnowa, a przed wojną pracującą w Szopienicach. Tajna działalność harcerska w obozie była jedną z form oporu wobec systemu, który miał odebrać więźniarkom człowieczeństwo. Drużyna „Mury” podtrzymywała solidarność, pomagała zachować nadzieję i dawała więźniarkom poczucie wspólnoty w miejscu zaplanowanym jako przestrzeń upokorzenia, izolacji i śmierci.

Warsztaty prowadzone przez Pawła Woźniaka poświęcone były kulturze pamięci i odpowiedzialności za jej przekazywanie kolejnym pokoleniom. W kontekście Ravensbrück szczególnego znaczenia nabiera pytanie, jak mówić o doświadczeniu więźniarek, aby nie sprowadzać ich losów wyłącznie do liczb, dat i ogólnych pojęć. Pamięć o Ravensbrück wymaga języka uważnego, wrażliwego i odpowiedzialnego – takiego, który potrafi ukazać zarówno skalę zbrodni, jak i indywidualne historie kobiet, ich cierpienie, odwagę, solidarność oraz duchowy opór.

Zajęcia pokazały, że kultura pamięci nie jest jedynie obowiązkiem wobec przeszłości. Jest także zadaniem na dziś – potrzebą świadomego przekazywania historii młodym ludziom, budowania empatii, kształtowania odpowiedzialności i chronienia prawdy o ofiarach niemieckiego obozu koncentracyjnego Ravensbrück. Dzięki spotkaniom ze świadkami pamięci rodzinnej, edukatorami i historią miejsca uczestnicy mogli głębiej zrozumieć, że pamięć nie trwa sama z siebie. Wymaga ludzi, którzy będą ją nieść dalej.

Warsztaty poświęcone bł. Natalii Tułasiewicz, nauczycielce, konspiratorce i męczennicze II wojny światowej, poprowadził Marek Gadowicz z IPN we Wrocławiu. Uczestnicy poznali historię kobiety, dla której służba Bogu, Ojczyźnie i drugiemu człowiekowi stała się drogą życia. Prowadzący przybliżył jej działalność nauczycielską, zaangażowanie w tajne nauczanie oraz decyzję o wyjeździe na roboty przymusowe do Niemiec, gdzie jako emisariuszka konspiracyjna niosła wsparcie duchowe i edukacyjne polskim robotnikom. Szczególnie poruszającym momentem zajęć była opowieść o jej pobycie w Ravensbrück, gdzie mimo cierpienia, zagrożenia życia i obozowego terroru nie przestała podtrzymywać innych na duchu. Jej śmierć w komorze gazowej w Wielką Sobotę 31 marca 1945 r. stała się dla uczestników punktem wyjścia do refleksji nad wiarą, odwagą, odpowiedzialnością i siłą człowieka w sytuacjach granicznych.

Podsumowaniem programu były warsztaty ewaluacyjne prowadzone osobno dla młodzieży oraz dla dorosłych opiekunów i edukatorów. Uczniowie rozmawiali o miejscach, obrazach i historiach, które najmocniej zapadły im w pamięć. Dzielili się emocjami, pytaniami, refleksjami, a także własnymi formami odpowiedzi na doświadczenie Ravensbrück – listami, wierszami, pracami plastycznymi i osobistymi przemyśleniami. W grupie dorosłych rozmowa koncentrowała się na znaczeniu edukacji w miejscach pamięci, sposobach przygotowania młodzieży do spotkania z tak trudną historią oraz odpowiedzialności za dalsze przekazywanie prawdy o więźniarkach Ravensbrück. Ewaluacja pokazała, że pobyt w miejscu pamięci był nie tylko lekcją historii, ale również głębokim doświadczeniem wychowawczym i osobistym.



[Nastę](#)

[pny](#)

[Powr](#)

[ót](#)

[Poprzedni Strona](#)